

KÓTA DÉNES

Vitorlázó repülés¹

– Fejezetek egy iskolaigazgató naplójából. Tés, 1979–1989. – II. rész

1985

november 20. A párt véleménye szerint az új iskola ünnepélyes átadásának idejét december 15-ére kellene kitűzni. Valamikor nyár elején említettem az optimistáknak, hogy örülök, ha Mikulásra készen lesznek. Akkor jól nevettek. Közben szállítjuk át a berendezéseket az új iskolába. Szinte éjjel-nappal dolgozunk.

november 22. Ismét folyik be a víz, a nagyteremben szép kis tó kerekedett.

november 23. Cikk jelent meg a megyei lapban, hogy új szárnyal gyarapodott az iskola. Ezenkívül még három új információt adtak, ebből egy sem igaz.

november 25. Ma van az első új tanítási nap. Mindenki boldog. Kislányom fél 7-re jött iskolába, ma senki sem késett el. Sajnos nagyon nagy az áthallás a termek között, suttogni kell. A nagyterem hideg. Fűtül be a szél. A karbantartók folyamatosan javítanak.

Szót érdemel az a kettősség, amely a kis községek iskoláit érinti. Szakmai munkánkat a városi művelődési osztály irányítja és értékeli, ugyanakkor teljes anyagi függésben vagyunk a községi tanácstól. Valószínűleg más kisközségek problémája is az, hogy nem önálló gazdálkodók. Ennek mi minden hátrányát élvezzük.

december 5. Ünnepélyes átadás. Nem győzöm a vendégeket fogadni. A hangosítást is megcsináltuk. Villany sajnos nincs. Talán még megjön. Előkelő vendégeink is vannak. Sajnos a városi és megyei művelődési osztály vezetőinek csak óvodás kisszékeken jutott hely, igaz az első sorban. Párttitkárunk szervezte az ültetést. A megyei tanács elnökhelyettese mondta az ünnepi beszédet. Gyerekeink szép műsort adtak, mindenki boldog és elégedett. Vendégeink dicsérik az épületet, a pogácsát, és a bort. Én is köszönetet mondtam, végül is a Mikulás új iskolát hozott nekünk.

A végén, amikor kértem, hogy énekeljék el a Himnuszt, sokan a könnyekig meghatódtak. Komoly, felnőtt emberek. Sokáig maradtunk, nagyon jól éreztük magunkat. Régi kollégáinktól néhány távirat is jött. Erdené nem tudott eljönni, levelet írt: „...Hogy helyettem egy dadogó levél megy, annak legkevesébé hozzátok

¹ Az Új Pedagógiai Szemle 1992 decemberében meghirdetett pályázatának díjazott pályaműve.

való hűtlenségem az oka. Félelmeim vannak. Félek, hogy nem tudok visszajönni, hisz már harmadik hónapja küzdök a honvággyal, életre-halálra. Iszonyúan hiányoztok, nem szabad, hogy veletek legyek. Félek az új iskolától, s gondolatban naponta nyitom rátok a tanári szoba ajtaját. Minden percben veletek leszek, gondolatom veletek lesz, s ünneplek.”

december 12. Értelmiségi klub alakult a városban.

december 17. Ma jött a boltba narancs. Kihirdettem a Malév rajzpályázatát, melynek első díja egy sétarepülés. A második Edinát kérdeztem, nem akar-e részt venni ezen. Azt mondja, előbb megkérdezi az anyukát, hogy elengedi-e repülni.

december 21. A fenyőünnepre a gyerekek az iskolát szinte versenyezve dekorálták. Szép műsort állítottak össze a kicsik. Volt betlehemezés és minden.

1986

Értesítést kaptam: „Megállapítást nyert, hogy az egyes helyiségek között a megengedettnél nagyobb az áthallás, elsősorban a mennyezet felől. Az iskolák tervezésére vonatkozó műszaki előírások nem tartalmaznak különleges előírásokat a hangáthallásra vonatkozóan. Kivéve az ének-zene termekre.” Kész, ennyi. Milyen jó lenne, ha egyszer lezáródna ez az iskolaépítés. Balsejtelveim vannak, talán még újabb koordinációk is lesznek, esetleg engem ezek már a nyugdíj elkísérnek. (?)

január 22. Továbbra is levelezek a Tanérttel, hogy mi legyen a darabokban ideszállított szétdőlt szekrényrel, a méreten aluli szekrényüvegekkel, a hiányzó szerelvényekkel, valamint azokkal a szekrényekkel, amelyek csak papíron érkeztek meg, de az árát számlánkról már régen leemelték.

február 13. Hét helyen folyik be a víz. A takarítók hét végén is bejönnek két-háromszor fölmerni a vizet.

február 14. Ma este klubot alakítottunk, nevelőkkel, karbantartókkal, bárki jöhet, akinek van kedve beszélgetni.

március 20. Ma reggel egy tanársegéd érkezett Trabanttal a Közgazdasági Egyetem Számítástechnikai Intézetéből, aki egy régi ismerősöm ígérete nyomán hozott egy számítógépet. Pillanatok alatt összeszerelte. Csodálatos. Van hozzá minden, ami szükséges. Mint a mesében. Hivatalosan „teljes konfiguráció”.

április 15. Egy régi barátom jelentkezett nálunk tanítani. Orosz-történelem és félig magyar szakos. Végigjártuk a falut, a szolgálati lakásokat nézegettük (egyik rosszabb a másiknál, de ezt neki nem mondtam), mire hazaértünk, egy újabb jelentkező várt. Magyar-ének-orsz szakos, 21 éve tanít.

április 16. Levelet írtam Erdenének, hívtam, jöjjön vissza tanítani. Azt válaszolja: „...nagyon mellbevágott a leveled, majd meghaltam. Ezek nem szavak, hanem igazi fájdalom. Néha szinte elviselhetetlen a honvágy. Szívem szerint holnap mennék, de a realitás más... Vigyázz a megmaradtakra. Nehéz velük, de még nehezebb nélkülük, én már tudom...”

A városban valamiféle mozgolódás indult meg. A múltkor, bennünket „művészeket” is összehívtak – állítólag 32 év után először –, mert kíváncsiak a véleményünkre.

április 25. Érdekesen alakul idén gyerekeink pályaválasztása. A Hogyan tovább? című pályaválasztási útmutató alapján jelentkezett egy kislányunk szakiskolájába. Nem vették föl. Másodsorban ugyanoda szakmunkásképzőbe, ruházati eladónak. Levél jött, hogy másik városba küldték a jelentkezési lapját, mert ruházati náluk mégsem lesz. A másik városból aztán megjött az értesítés, hogy fölvevették, kozmetikai és vegyıcikk-eladónak. Az osztályfőnök nem röstelt elutazni a 80 kilométerre levő városba, s utána nézni az ügynek. Az iskola igazgatóhelyettese kedvesen, megértően tárta elő a 18 fős listát azok nevével, akiket föl kellett vennie, bár némelyikük eredménye elmaradt a mi kislányunké mögött. A megye egyik legjobb középiskolájából két jó tanuló, értelmes diáknak felvételi kérelmét azzal az indokkal utasították el, hogy nem tudnak kollégiumot adni. Ebbe az iskolába a rossz nyelvek szerint olykor a közepes eredményű tanulókat is fölveszik. (Föl kell venni?) A szakácsnak jelentkező nem túl rossz tanulóknak felvételét elutasították „gyenge tanulmányi eredménye és helyhiány miatt”, pedig egyik indok is elég lett volna. Ha gyenge, miért hívták be, ráadásul hely sincs. Az előző két esetben az iskola miért nem bízta a szülőre a szállás gond megoldását? Esetleg megkérdezhetnék a szülőket, hogy kollégium hiányában is vállalják-e a jobb iskolában való taníttatást. A két gyerek kudarccal indul, mert az értesítésben végül is ez áll: „nem nyert felvételt a vezetésem alatt álló iskolába”. Sok kérdés merül föl a szülőkből. Aztán „jó” tapasztalataink is vannak. A félévkor háromból bukott, nyolcadikat már ismételt tanulókat azonnal felvették az első sorban megjelölt helyre. A szülők pedig utaznak, intézkednek, szabadságot vesznek ki, utánajárnak, dühöngenek, könyörögnek, veszekednek. Dühösek magukra is, hogy nincs magas pártfogója a gyerekeknek, hogy bíztak a gyerek eredményeiben, a pedagógus készítette jellemzésben. A gyerekeknek jók az eredményei, olvasta a reális jellemzést, s most mégis görbe úton kell „lerendezni” a dolgokat. Szidják az iskolát is, hogy hallgattak az osztályfőnökre, az igazgatóra, akik a gyereket jobb iskolába akarták küldeni, s most mégsem tesznek meg mindent. Talán igazuk van. Sajnos nincs telefonunk, hogy átszólnánk valakinek: nézd, kérlek szépen, ez a gyerek... stb.

május 12. Aláíráásokat gyűjtöttem az osztályom gyerekeivel (osztályfőnök is vagyok jobb híján) a szennyezett ivóvíz miatt.

május 13. Nyolc óraker elnökünk hivatott, hogy nem kellene lázítani, pánikot kelteni, úgyis itt a „Csernobil”, ez már politikai ügy. Délután a vízmű igazgatója jött és próbált ő is meggyőzni arról, hogy jó ez a víz. Pedig nitrátos, bacilussal teli, és borzasztó rosszízű. Vendégünket vízzel kínáltuk, kicsit fanyalgott.

október 8. Hivatalos levél jött a Kőjál-tól; a vizünk nem iható. Pecsét, főorvosi aláírás. Rákérdeztünk, hogy tényleg igaz-e. Letoltak, hogy miért nem a saját dolgunkkal foglalkozunk, elfekvő ügyeinkkel törődünk. Elnökünkkel szegyeljük magunkat.

október 23. Tájékoztatót kért a vb az iskolában folyó szocialista hazafiságra és nemzeti tudatra nevelésről. A sajtóban megjelenő írások engem mégis arra ösztönöznek, hogy néha véleményt mondjak. Örvedetes, hogy egyre több kritika jelenik meg a jobbítás szándékával. A Köznevelésnek A fegyelem válsága című cikke, majd az arra érkezett válasz ismét az írógép mellé kényszerít. Gyerekeink és az ifjú

nemzedék fegyelmezetlen, neveletlen – írja. Igen, általában. Kis iskolában tanfók tizennégy éve, ezért elsősorban a mi iskolánk nevelési helyzete alapján van véleményem. Elszörnyszot, amiket hallok ismerőseimtől, pedagógus barátaittól, barátánőtől. Persze gyökereiben nálunk is mindaz megtalálható, amiről a cikkfő szol. Hogy mégis vannak különbségek, az nagyrészt annak köszönhető, hogy ideális, 15-20 fős osztályokban dolgozunk, nálunk nem jelentkezik a nagy létszámokból adódó nevelési nehézségek. Viszont van pedagógushiány, hiszen a felső tagozaton hárman vagyunk képezített nevelők, s mindannyiunk közül egyszál magam férfi. Irigykedve hallgatjuk péntek délutánonként az egyik teremből kiszűrődő mély baritont. Hittanóra van, s a kicsik, a férfimintára éhezők szívesen látogatják ezt a „fakultációt”. A családi nevelés – miként az iskolai is – a nőkre, az anyukákra marad, illetve maradna, ha az otthoni egyéb teendők ezt megengednék. Nincs fegyelem az iskolában, nincs rend. Otthon sincs. Az elmúlt időszak lakásainak 80%-a magánereből épült. Hol voltak közben a gyerekek? A családok a túlteljesítés mámorában élnek, persze csak terveikben, hiszen gazdasági okok csak a tervezést engedik túlteljesíteni. A gazdasági tökéletlenségek miatti hajtás minden erőt kiszív az emberekből. A homokvár egy-két napnál tovább nem bírja. Magam minden augusztus végén pontos napirendet szerkesztek családom részére, amely azonban már szeptember 2-án felborul. Jön a kapkodás, futkosás, s az általunk „jól nevelt” gyerek tűr, majd pótcselekszik, vagy még azt sem. Aztán fokozatosan lemarad, s még gyerekes csínytevéseiben is a felnőtt káoszt, az anarchiát utánozza. Ráver a tanárnő fenekére, vagy csak egyszerűen trágár. Valamivel föl akarja hívni magára a figyelmet, valamilyen kimagasló akar lenni, s amihez idegállapota leginkább megfelel: rosszkodik, fegyelmezetlen, erőszakos, durva. A tudás devalválódik. Egy nyolcadikos jó képességű, kiváló szorgalmú, tisztelettudó, példás előmenetelt tanúsító gyerek a felvételi lap kitöltésekor úgy döntött, hogy inkább dicsős lesz. Jogos, a dicsősök jól keresnek. Elbizonytalanodtam. Beszéljem mégis rá a megye egyik legjobb gimnáziumára – ahová eredetileg készült – vagy maradjak csöndben? Mikor kezd el majd hangosan is szidni butaságomért, éhletelenségemért, ha hallgat rám? Végül a középiskola mellett döntött, meggyőződés nélkül. Lelkiismeretfurdalásom van. Gyerekeink jók. Már a harmadik tanév, hogy nem kellett igazgatói figyelmeztetést adnom. A naplókban sok a dicséret, gyerekeink fegyelmezettek. Otthon van-e rend és fegyelem? Van-e napirend otthon? Ideális, igényeinket kielégítő iskolába költöztünk nemrégiben, mint mondtam, alacsony osztálylétszámokkal. Az utóbbi két-három évben sorra hagynak itt bennünket a pedagógusok. Olyan pedagógusokkal lettünk szegényebbek, akikben volt erő a változtatásra. Gyerekeink jók, de ha lazaságot éreznek, azonnal kitérnek. Mit tehet az iskolavezetés? Örül, ha van aki bemegy órára, örül ha van elég képezítés nélküli nevelő, akik alapján véve szintén jók, de mégis csak 18 évesek.

Kíváncsi vagyok, ki olvassa az újságokban, folyóiratokban megjelenő vitákat, írásokat a magyar pedagógiáról. Jó lenne, ha minden illetékes olvasná, a dajkától kezdve az egyetemi tanárig. Régóta már a csontot marcangoljuk. És ki tesz valamit? Ki tehet? Hogy a béremelés ne csak szociális segélynek tűnjön, hogy a falvakban megfelelő számú, minőségű lakás várja a bátrakat, az elhivatottakat. Gyerekeink alapján véve jók, és várják a szintén jó tanítókat, tanárokat, akiknek – ha mindenki úgy akarja – lesz idejük nevelni, délután szakköröket tartani, hétvégeken néha a gyerekekkel kirándulni, s a falu, a város népét is alakítani. Lesz-e eredménye az immár többkötetnyi cikknek, tanulmánynak, lesz-e foganatja, vagy meddők maradunk?

november 20. Képeslapot kaptunk két tavaly végzett nagyon gyenge tanítványunktól. Pesten vannak tanfolyamon, nagyon jól érzik magukat, és mint írják: „minden nagyon könnyű”. Egy melegházi kertészeten dolgoznak, az egyik 5880 forintot, a valamivel „okosabb” kislány 5600 forintot keres. Kolléganőnk, akinek mesélték, akár dühös is lehetne. Jó szívvel átengedtük ezt a két butácska, de aranyos kislányt, s most többet keres féléves munkaviszonnyal, mint a volt osztályfőnök, aki 15 éve van a pályán, és igazán jó pedagógus.

A megyei szakszervezet egy vezetője tett látogatást nálunk. A magasabb számú szervezetszere próbált rábeszélni, miszerint hassak oda, hogy több legyen a szakszervezeti tag nálunk. A szakszervezet pedig tehetne ám valamit – mondta – például: nőnapra ne mehessenek el azok, akik nem tagok. Felvilágosítottam, hogy akkor csak öt-hat nő ünnepelhetne magában, egyébként nem ragaszkodunk a nőnap ünnepeléshez. Mindenféle ígéretet kaptunk, tisztázatlan bérügyeinkkel kapcsolatban, és most rá fognak hajtani ügyünkre, azt ígérte. Felvilágosítottam, hogy én sem vagyok tag. Eszembe jutott B. Gy. hatodikos kislány válasza egy feladatlapon. A kérdés vége: „...melyik kocsinak változik meg a sebessége?” A válasz: „Az üresen megrakott szekerű lóé.” Pompás válasz.

november 26. Érdeklődtünk a megyei pénzügyi ellenőrtől, miért olyan kevés nálunk a jutalom. Az ellenőr szerint azért, mert sem az iskolatitkár, sem én nem értünk hozzá. A következő héten utánanéző, bár nem ez a feladata, s ilyen téren nem vagyunk partnerek – mondta.

1987

január 11. Hatalmas havazás tört ránk, hideggel. Reggel a rádió bementa, hogy a gyerekek, ha úgy gondolják, ne induljanak el otthonról. Ennek köszönhetően nálunk a gyerekek kb. 40%-a otthon maradt. Azért csak ennyi, mert nálunk minden télen legalább egyszer előfordul ilyen ítéletidő, s mi azért járunk iskolába. Benéztem az osztályokba, érdeklődtem hogyan jöttek be, elég meleg van-e, közben a gyerekek egyre-másra kértek, hadd menjenek ők is haza. A tantestülettel végül úgy döntöttünk, őket is hazaengedjük. Az egyik osztályban én hirdettem ki, s amint megtudták, hogy hazamehetnek, máris arra kértek, hadd maradjanak itt. Aztán játszottak a számítógéppel, jöttek-mentek, élvezték a helyzetet, végül dél körül erővel hazaküldtük őket.

február 2. Félévi értékelő értekezlet. Megalakult a jelölőbizottság, a tanácselnök betervezése alapján, mert lejárt igazgatói kinevezésem, álláshelyemet meghirdették.

február 23. Az ebédlőben a pedagógusok részére bevezették a tálcarendszert, nehogy többet egyenek a kelleténél. Csak a pedagógusoknak. Érezzük a megbecsülést, a tiszteletet.

március 16. Egyik képesítés nélküli kollégánk két hetet hiányzott. Táviratoztunk, levelet írtunk neki. Ma végre megjött. Azt mondja, nem tudta, hogy az ilyet be kell előre jelenteni.

március 20. Szeretnénk ha iskolánk fölvehetné egy a kuruc kor idején községünkben élt költő nevét. Kézírtos könyve hasonmás kiadásban 1977-ben

jelent meg. Elküldtem a kérvényt. Igazgatói értekezleten javasolták, hogy az igazgatók induljanak el (szó szerint) pedagógust keresni.

március 27. Nem jó az iskola neve iránti felvételi kérelmünk. Jobban meg kell indokolni, miért kérjük, és pontosabb adatokat Szentsei Györgyről. Sajnos egyetlen ténnyel ismernek iradalomtörténéseink is, azt, hogy községünk lakója volt. Gyönyörű hazafias, kesergő, a haza sorsán búsuló, valamint szerelmes versei vannak. Elgondolkodom azon, hogy akármilyen rozzant tsz viselheti nagyjaink nevét, egy normális falusi iskola nem könnyen.

március 31. Igazgatói értekezletünkön egyik napirend volt a működési szabályzat elkészítése. Több igazgató kolléga azt mondja, álmatlan éjszakái vannak emiatt. Ezt a szabályzatot minden iskolának el kell készítenie, hogy egyéni, sajátos stb. legyen. Én már megcsináltam össze, szerencsére akkor még nem tudtam, hogy ez ilyen bonyolult. A pedagógus KISZ-titkár részt vett ez ügyben egy országos konferencián, ahol ő is kapott egy 92 oldalas jogszabálygyűjteményt a működési szabályzathoz. A KISZ-titkár tájékoztatott bennünket arról, hogy rövidesen megszűnnek az óraszámok, a kedvezmények és szinte minden, az igazgató pedig a tantestület alkalmazottja lesz. Mindezt hűledeve hallgattuk, de azért jó, hogy a KISZ-titkároknak tart a minisztérium tájékoztatót oktatásügyi dolgokról, így legalább mi is megtudjuk. Szóval még az idén megtörténnek ezek a változások. Szakszervezetis vezetőnk elmondta, hogy: „Szakszervezetünk harcos magatartásának köszönhető, hogy megkaptuk ismét a 33%-ost”. Mármint a vasúti arcképes igazolványt.

április 21. A működési szabályzat bővületében telnek az igazgatói értekezletek és a szünetek.

április 23. Jelentkezett egy pályázó a meghirdetett pedagógus-álláshelyre. Nagy örömmel újságoltam a kollégáknak. Teljes közöny. A megyei újságból tudom, hogy idén 430 általános iskolai álláshelyet hirdettek meg az iskolák. Egyszerűben, ennyi pedagógus hiányzik. Tavaly hasonló volt a hirdetés, s százan jöttek.

június 12. Az utolsó tanítási nap. Kilenc órakor bejelentettem, hogy vége a tanításnak, itt a vakáció. Óriási hurrázás, zeng az épület. Egy óra körül már úgy kell hazazavarni a gyerekeket. Megpályáztam az iskolaigazgatói álláshelyet. Beadtam a hivatalos pályázatot, amelyben írtam magamról, pedagógiai programomról, elképzeléseimről, terveimről, álmaimról.

június 25. Igazgatóválasztás. Rajtam kívül más pályázó nincs. Titkos szavazást kértem. Mindenki szavazott, mindenki rám szavazott, senki nem húzta ki a nevem. Nagyon jóleső érzés.

augusztus 26. „Tudod, azért rossz ám, hogy mások kezdik a tanévet, én meg nem” – mondja a gyesen levő feleségem. Pár másodperc múlva meg: „Abból a szempontból meg jó, hogy mások kezdik, én meg nem.”

szeptember 1. Ismét egy új tanév. A munkatervet egyhangúlag elfogadta a tantestület. Valaki azt mondja, olyan sok szép és jó van benne, hogy lelkiismeret-furdalása lesz.

szeptember 14. 250 éves az iskolánk. Kiállítást rendeztünk. A megyei lapban kis hír jelent meg az évforduló alkalmából iskolánkról és arról, hogy községünkben 1837-ben nevezték ki az első tanítót.

szeptember 15. Olvasom, hogy bizakodunk, az új adórendszer bevezetése nem hoz rosszabb körülményeket, „reméljük, hogy a pedagógusok nem éppen magas életszínvonalra nem süllyed tovább”. Irigylem ezt az optimizmust, csak az alapját nem értem. Véleményem szerint életszínvonalunk még alább süllyed, még több pedagógus hagyja ott a pályát egyszerűen magasabb fizetésért. Az ÉS egy cikke szerint divatos mostanában a pedagógusok körében a kőműves melletti segédmunka, a takarítás, az újságárusítás és kihordás, valamint a kutyasétáltatás. Aggódok a pedagógusokért, aggódok magamért is. Azon kapom magam, hogy medítálok: menjek-e a városba délután munka után szakmai továbbképzésre, vagy otthon a kertben termett mákot gubáljam ki. Jövőre több mákot fogok természetesen, s milyen jó, majd egyre több mákom lesz, lassan majd piacra is jut. Reggel beugrom vele a városba, a piacon eladom, csemetésre már be is érhetek az iskolába. Valamit kell csinálni. Medítálok. Valóban jó lenne tudni, mit cselekedjünk. Pár férfikollégám tudta. Elmentek szerteszét, maradtam itt egyedül 15 kolléganővel. Évek óta beszélgetünk a megújulásról, programokról, új oktatási törvényről. Kapunk néha igazi jó tanácsokat, kritikát, sőt útmutatást egy-két igaz folyóirattól, napilaptól, szociológusok, pedagógusok és mások tollából, szájából. A magas és magasabb beosztású szelektív fül azonban jól végzi a dolgát. Nem hall meg mindent, ehelyett összehív, behív, kimutatás kér, összegyűjt, értékel, cselekvési programot készít, megvitattat, jóváhagyat és elfektet dolgokat. Aztán hátradól, mint aki jól végezte dolgát, hiszen most már tudjuk, mi a teendő, kész a cselekvési program, minden egyszerű. Mi pedig hangoztatunk újra, előről mindent, s marad, szürkül az ügy. Elvárják, hogy mi neveljünk, tanítsunk jóra, szépre, mutassunk utat, harcoljunk erkölcsi kórokozók ellen, fogjuk a kisgyerekek kezét, s vezessük a jövőbe vetett hittel. Ne ámítsuk magunkat. Életszínvonalunk valószínűleg csökkenni fog. Pácban vagyunk. Nem tudom, mire számíthatunk. Számíthatunk-e a pedagógus önzetlenségére, egyszerűségére, birkatürelmére, társadalmi munkájára, hiszen tevékenységét eddig így és ebben végezte. Medítálok így szeptemberben. Szakkört, sportkört is kellene csinálnom, hiszen tegnap kért meg az alsósok küldöttsége, hogy legyenek a focisapatuk kapitányai. A számítógépre is sok gyerek vár. Reggel így köszönnek: „csókolom, ma délután rá tetszik érni?” Ki tudná megmondani, gubáljak mákot, vagy ne gubáljak?

szeptember 23. Elnökünkkel ismét megpályázzuk az iskola névvisselési engedélyt. Egyébként rendben zajlik az élet, igaz, tegnap sajnos elcsattant egy pofon. (Nevelő adta tanulónak.) Beindultak a szakkörök: színjátszó, irodalmi, nyelvművelő, angol, futball, természetjáró és kézilabda.

szeptember 30. Beválasztották a tanács végrehajtó bizottságába. Megkérdeztem, van-e értelme, hiszen az ötfős vb-ből az elnök, a titkár, a párttitkár egy húron pendülnek, az én ellenzékiégemnek így nem lehet ereje.

október 30. Azt hallottam, hogy névkérelmi pályázatunkat nagyon komolyan tartják a megyénél. A nagyvárosból azt is visszahallottam, hogy Szabó kolléganő matematikatanításának jó híre van. Szabó kolléganő ennek ellenére újabban délutánonként az erdőbe jár rőzsét gyűjteni, csak úgy lazán, madzaggal, a hátán átvetve. Mióta ezt tudom, úgy érzem, egyre gátlástalanabb vagyok.

december 4. A nyolcadikosok átmentek az óvodába mikulásozni. A „Mikulás” megkérdezte Lacikától, kitől tanulja azt a nagyon csúnya beszédet. „Aput!” – mondta Lacika lehajtott, bűnbánó fejjel.

1988

január 11. Be vagyunk bruttósitva. Hasraütve kaptunk túlóránként 50 forintot, mégis úgy érzem, be vagyunk csapva. Most csak érzem, pár év múlva biztosan fogom tudni. Azt nem tudom, hogy iskolaigazgatónak miért nem jogászokat, közgazdászokat alkalmaznak. Nekem a legnagyobb gondom, a vissza-visszatérő szorongásom, hogy átvernek, s átverik munkatársaimat is rajtam keresztül.

január 21. Hogy mekkora a pedagógustársadalom presztízse, a pedagógusok hol állnak, jelzi, hogy egyre több helyről kapunk itt faluhelyen kóstolót, de csak hurkát, ami disznóvágásos helyen ilyentájt „köll a nyavalyának”, illetve az igazgatóéknak jó lesz, biztosan szívesen megeszik. Jó szándékkal adják, tényleg jó szándékkal. El is fogadom, mert kedvesen adják, de „köll a nyavalyának”.

január 25. Gyerekeim rajzai megjelentek egy megyei folyóiratban, egyé pedig egy országos lapban.

január 31. Itt járt a megyei Pedagógiai Intézet igazgatója, s megkért, legyek folyóiratuk szerkesztőségi tagja. Nagy megtiszteltetésnek érzem a felkérést. Egy tanulónk második helyezést ért el a városi mesemondó versenyen.

február 20. Kértem a tanácsunkat, hogy a kultúrházat adják át az iskola kezelésébe. Írásos programtervet adtam át elképzeléseimről, hogy lehetne kicsit föllendíteni a ház életét. Egy hónap gondolkodási időt kértek.

március 16. Megkaptuk az iskola névviselési engedélyét a minisztériumtól. Ez nagy örömmel tölt el. Szentsei György Általános Iskola leszünk. Igazgatói értekezleten valaki Szalkai elvtársat idézte az úttörőfoglalkozás kontra hittan kapcsán: „Ne várjuk azt az egyháztól, hogy rosszabbul csinálja a dolgát, mert mi nem tudjuk jobban csinálni.”

május 12. Úgy néz ki, hogy a ballagási ebédünket a tanács az idén kifizeti. Akkor lesz a névadó ünnepség. Azt mondja a magyaros kollégám, hogy Szentsei György Daloskönyve nem tartozik a kedvenc kötetei közé. Megkértem, ennek ellenére magyarórán essen szó Szentsei verseiről. Csapatvezetőnknek meg teljesen mindegy, hogy ő névvel ellátott vagy név nélküli általános iskolában tanít.

június 5. Vasárnap, pedagógusnap. Szép műsor a tévében, érezhetően pedagóguspárti. Nem csoda, hiszen a bemondók, műsorvezetők is bevállalták, ők is pedagógusok voltak.

június 6. Reggel a rádióban a műsorvezető azt mondta: „A jó pedagógus munkája megfizethetetlen. De azért meg kellene próbálni.” A hét végén ballagás, névadó. Elküldtem a meghívókat. Nem tudjuk elosztani a jutalmat. 15 dolgozónak kellene kiosztani 13 600 forintot. Van, aki azt mondja, ajánljuk fel valakinek,

például a függetlenített szakszervezeti és pártvezérek segélyezésére. Vagy süttesünk belőle egy nagy tortát az ünnepre. Van, aki azt mondja, vegyünk rajta totót.

június 11. Iskolánk névadó ünnepe. Sokan eljöttek, régi kollégáink közül sajnos csak kevesen. Mindenki meghatódottan hallgatta a hetedikesek műsorát. Aztán lelepleztük a márványtáblát. Egy emléklapot is rajzoltam, valamint kiállítást láthattak a vendégek a diákok által elképzelt Szentsei György-portrékból. Szép volt a ballagás is. Részletek a hetedikesek házi feladataiból. Búcsúztatót kellett írniuk:

„Tanáraitok és társaitok könnyes szemmel akarnak elfelejteni titeket kedves nyolcadikosok.”

„Tanáraitok szerettek benneteket, mert viszonylag kevesen vagytok.”

„Most majd mi, hetedikesek lépünk a helyetekbe, most mitőlünk fognak félni a kisebbek.”

zeptember 1. Tanévet kezdtünk ismét. Egy képesítés nélküli nevelőnk van, s van újra orosz–történelem szakosunk is. Rend van.

zeptember 3. Kitaláltam, hogy elhíresztelek, miszerint az országban pedagógusok szervezkednek, hogy október 9-én ne tanítsunk, helyette béremelést követelünk.

október 4. A napokban felhívás érkezett hozzánk egy dombóvári általános iskolából. Egyetértésünkről kérnek aláírásokat az oktatás ügyével és más társadalmi problémákkal kapcsolatban. Most azt hallom, hogy nem történik semmi. „Lassú figyelmeztető sztrájkot” szerveznek. Hogy a lassú sztrájk milyen, azt nem tudom, de hogy gyorsan kellene valamit tenni, azt igen.

november 16. A dombóváriak átadták a 64 ezer aláírást tartalmazó követelést az illetékeseknek. A miniszter átvette. Ennyi.

1989

március 3. A kollégákkal összeveszttem. Egy szülő jött reklamálni, hogy ugyanolyan hibaszámra az ő gyereke kettést, míg egy másik négyest kapott. Amikor a szülő elment, elkezdték szidni. Én megszólaltam, hogy ez talán túlzás, hiszen a szülőnek igaza volt. Nekem estek, fejemhez vágták, hogy én soha nem védem a pedagógusokat. Egyik kolléga azt mondta, igaz, most legutóbbi látogatásomkor megdicsértem őt és az óráját, és ez jó volt, de ezelőtt kb. öt éve azt mondtam egy óralátogatás után, hogy nem láttam az arcán a tanítás örömét, s ez akkor neki nagyon rosszul esett.

május 9. A Magyar Hírlapban olvasom, hogy a mezőfalvi iskola tantestülete 50%-os béremelést kért. Ezt nem kapta meg, ezért sztrájkot hirdettek. Megkérdeztem a kollégáimat szünetben, mit szólnak hozzá. Egyöntetűen csatlakozunk a sztrájkfelhíváshoz. Vagyis holnap sztrájk.

május 10. A városi televízió keresett meg. Megkérdezték, miért sztrájkolunk. Le is adták a műsort.

május 11. A megében nem értik, miért választottuk ezt a komolytalan akciót. Megírtam nekik, hogy azért döntöttünk a figyelmeztető sztrájk mellett, mert felelősséget érzünk az ország jövőjéért. A tudás ebben az országban végsőkig leértékelődött. Az oktatásügy egyre kevésbé tudja betölteni feladatát. Egyrészt mert a jó szakemberek is menekülnek a pályáról, másrészt a pályán maradók elnyomorodását majd szellemi elnyomorodás fogja követni. Biztos vagyok abban, hogy jövőnk az oktatás színvonalán múlik. Érveket, indokokat sorolhatnék vég nélkül, de aki figyeli a sajtót, rádiót, maga is tisztán látja a helyzetet, s nem csodálkozhat lépésünkön.

június 25. A városi igazgatók béremelést kaptak, csak legyenek jó fiúk. Értekezleten egyedül a városi MSZMP pedagógus-alapszervezet vezetője mert hangosan véleményt mondani tettünkről, s gratulált hozzám, hogy azért klasszak vagyunk. Közben láttam én is a városi tévé műsorát az akciónkról. Félelmetes. „Csellengő gyerekek a faluban a sztrájk napján.” Valóban találkoztak három gyerekkel a bolt előtt, akik várták a kenyereset. Három pedagógusgyerek pedig a kultúrban pingpongozott. A konyha vezetője elmondta, hogy igen „sztrájkolnak, de enni azért bejöttek”. Mintha ingyen kaptuk volna az ebédet. Valószínű, hogy a városi televízió vezetője is érezte, hogy túlkapas volt részükről az összevágott műsor, mert meghívott egy stúdióbeszélgetésre, s egészen szelídek voltak, sőt!

november 15. A japán pedagógusküldöttség járt iskolánkban. Nagy élmény volt. Minden érdekelt őket, rengeteget fényképeztek, órákat látogattak, jegyzeteltek, lemásolták a táblán levő írást, rajzokat. Lemásolták a bejárati hivatalos iskolatábláról iskolánk nevét. Kíváncsiak voltak arra is, hogy a pedagógusok reggel mikor kelnek, milyen messze laknak az iskolától, ki a legmesszebb, ki legközelebb, s mi az átlag. A gyerekektől elkérték a rajzórán készült munkákat, precízen kérték a címüket, lefényképezték őket. Kíváncsiak voltak, sőt lefényképezték az óvodás WC-eket elhúzott függönnyel és anélkül. Az óvodásokkal is fényképezkedtek, aztán velem, külön-külön mindenki. Kis kiállítást rendeztem gyerekrajzokból, s ajánlottam, hogy ha valakinek valamelyik esetleg megtetszik, nyugodtan elviheti. Egy rajzot sem hagytak itt. Kíváncsiak voltak, miért nincs az énekeremben billentyűs hangszer. Érdekelték őket a tanulók napirendje. Lefényképezték a konyha folyosóján ládákból álló almákat. Estére a városba hívtak bennünket vacsorázni. Precíz forgatókönyv szerint zajlott minden. Vacsorázni nem tudtunk, hiába gőzölgött előttünk az ínycsiklandó étel, mert állandóan program volt. Volt köszöntő kölcsönösen és egyenként, énekelünk, ők jelmezbe öltöztek, műsort adtak, aztán papírt kellett hajtogatni, majd ajándékozás volt, szinte vég nélkül, aztán körtánc, szóval egy perc szabad idő nem volt. Végignéztük az iskolájukról, tanítványaikról készült rengeteg fényképet, melyekre nagyon büszkék voltak. Az ültetésnél arra is volt gondjuk, hogy iskolaigazgató japán iskolaigazgatóval, tanító tanítóval üljön szemben. Irigykedve néztük a szép egyenruhás gyerekekről, uszodás, tornatermes iskoláikról készült képeket. Utazásuk költségeinek felét a japán minisztérium, másik felét maguk fedezték. Nagy tisztelettel voltak irántunk. Otthon ezt szokták meg.